

Harrie van der Hagen promoveert aan de Wageningen Universiteit

Op 11 oktober 2022 is Harrie van der Hagen, duinecoloog bij DUNEA, na een ontspannen en boeiende verdediging, gepromoveerd tot doctor op het proefschrift 'Rabbits rule', een evaluatie van het begrazingsproject in Meijndel dat startte in 1990.

TEKST: EDDY VAN DER MEIJDEN

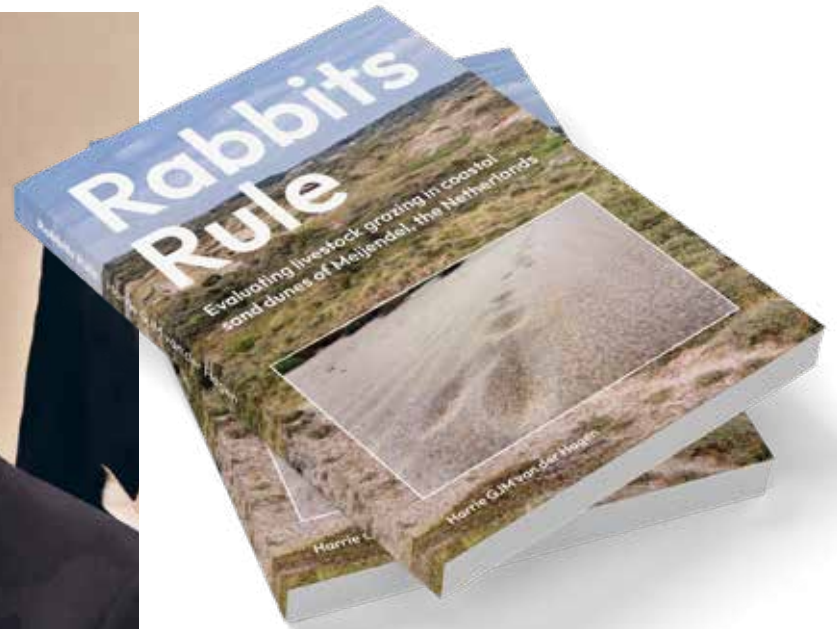
Trefwoorden

Begrazing, Harrie van der Hagen, konijn, proefschrift, successie.

Na veel wikken en wegen werd in 1990 besloten om de sterke uitbreiding van hoge grasachtigen, zoals Duinriet en Zandzegge, en struiken, zoals Duindoorn en Meidoorn, in de duinen van Meijndel af te remmen en zelfs terug te dringen. Het typerend aspect van de droge duinen: plekken kaal zand en open soortenrijk duingrasland, was aan het verdwijnen. Met het verlies aan voedselarme duingraslanden ging ook verlies aan de typische duinbiodiversiteit gepaard. De oorzaken werden gezocht in (1) de reusachtige reductie van het aantal konijnen, de duinbegrazers bij uitstek, als gevolg van de ziekte myxomatose, (2) de voortdurende, hoge stikstofaanvoer via de lucht en (3) het krampachtig vastleggen van stuivend duin met helm. In navolging van andere duinbeheerders, zoals

Staatsbosbeheer, werd ervoor gekozen om vee te laten grazen, als beheersinstrument. In Meijndel viel de keuze op jaarrondbegrazing met Gallowayrunderen en Noorse Fjordenpaarden, later vervangen door Konikpaarden (met een overall begrazingsdruk van één dier op 12-18 ha).

Harrie van der Hagen heeft aangedurfd, waar velen niet aan zijn begonnen, om de effectiviteit van die begrazing te evalueren. Zijn speciale aandacht lag daarbij op de vegetatie als eenheid en niet op de biodiversiteit als maat. Dat heeft heel duidelijke, belangrijke, en tegelijkertijd wel onverwachte resultaten opgeleverd. Hij heeft die evaluatie aangepakt door gebruik te maken van al beschikbare informatie, zoals luchtfoto's van Meijndel van voor en na het begin van het begrazingsexperiment. Daarnaast beschikte hij over vegetatieopnamen van 41 zogenoemde permante plots tussen 1952 en 2012 en van zeven exclusures, waar konijnen en vee niet konden grazen, naast evenveel controleplekken waar dat wel het geval was. Tenslotte zorgden vegetatie-opnames van verschillende plekjes Zeedorpenlandschap voor een verbreding van zijn conclusies.

De tijdreeks van luchtfoto's van begraasde en niet begraasde delen van Meijndel laten een dynamisch verloop zien. Er is zelfs weer een toename van plekken kaal zand. Ook struiken, met name van de Duindoorn verdwijnen. Dat gebeurt niet door begrazing, maar doordat ze van ouderdom sterven en niet voor verjonging hebben gezorgd. Maar, ... er is geen verschil aantoonbaar tussen de begraasde en niet begraasde delen. De conclusie is dan ook dat twee decennia van begrazing door vee geen differentiërend effect hebben gehad op de vegetatie. Het proces van successie zet zich voort en Meidoorn, Berk en Eik zullen langzaam aan het landschap gaan domineren.

Ook bij het inzoomen op verschillende typen van duingrasland valt na twee decennia van begrazing geen verschil aan te tonen tussen begraasde en niet begraasde stukken van het duin. Bijzonder is dat het er sterk op lijkt dat het konijn nog steeds de groei van grassen reduceert, zelfs bij de huidige lage konijnendichtheden. Ook de hoofdstukken over permanente plots en exclusures bevestigen dat het begrazingsregime een verdergaande successie met minder kaal zand en typerende duingraslanden niet heeft kunnen voorkomen. Ze leveren wel aanwijzingen op over de sleutelrol die het konijn heeft gespeeld.

De eindconclusie is dan ook dat, om duinen met plekken kaal zand en open soortenrijk duingrasland weer terug te krijgen, rigoureuze ingrepen zoals bomenkap nodig zijn of de konijnenstand weer moet worden hersteld.

Literatuur

- Hagen HGJM van (2022). *Rabbits rule. Evaluating livestock grazing in coastal sand dunes of Meijndel, the Netherlands.* Thesis Wageningen University.
-